

C-203/24. sz. [Hakamp]ⁱ ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2024. március 15.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2024. március 15.

Felperes:

KN

Alperes:

Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbank

Az alapeljárás tárgya

Az alapeljárás tárgyát egy Hollandiában lakóhellyel rendelkező olyan munkavállalóra alkalmazandó szociális biztonsági jogszabályok meghatározása képezi, aki egy Liechtensteinben székhellyel rendelkező munkáltató részére Belgiumban, Hollandiában és Németországban belvízi hajón végzett tevékenységet.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az EUMSZ 267. cikk alapján előterjesztett jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyát különösen az képezi, hogy miként kell megállapítani, hogy abból lehet-e kiindulni egy két vagy több tagállamban tevékenységet végző munkavállaló esetében, hogy tevékenységének jelentős részét a lakóhely szerinti tagállamban végzi.

ⁱ A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1) Milyen körülmények vagy milyen körülménytípusok alapján értékelhető az a végrehajtási rendelet 14. cikkének (8) bekezdése szerinti kérdés, hogy a két vagy több tagállamban szokásosan munkavállalóként tevékenységet végző személy tevékenységének jelentős részét a lakóhely szerinti tagállamban végzi-e, ha megállapítást nyer, hogy e személy a munkaidejének 22%-ában végzi tevékenységét az említett tagállamban? Szükséges-e ehhez, hogy: i. az adott körülmény közvetlen kapcsolatban álljon a tevékenység végzésével, ii. az adott körülmény utaljon a tevékenység végzésének helyére, és iii. az adott körülményből mennyiségi szempontból következtetéseket lehessen levonni arra vonatkozóan, hogy a lakóhely szerinti tagállamban végzett tevékenység mekkora súllyal bír az érintett személy tevékenységének egészéhez képest?
- 2) Az első kérdésre adott válaszra tekintettel figyelembe kell-e vagy lehet-e venni ezen értékelés során a következőket: i. a munkavállaló lakóhelye, ii. azon belvízi hajó bejegyzésének helye, amelyen a munkavállaló a tevékenységét végzi, iii. a belvízi hajó tulajdonosának és üzemeltetőjének székhelye, iv. az a hely, ahol a hajó attól eltérő időszakokban hajózott, amelynek során a munkavállaló nem dolgozott a hajón és még a munkáltató alkalmazásában sem állt, v. a munkáltató székhelye, valamint vi. az a hely, ahol a munkavállaló a hajó fedélzetére lép, és ahol elhagyja azt?
- 3) Milyen időszak szempontjából kell értékelni, hogy a munkavállaló a lakóhely szerinti tagállamban végzi-e tevékenységének jelentős részét?
- 4) Az alkalmazandó jogszabályok meghatározása során a bíróságok által főszabály szerint tiszteletben tartandó mérlegelési mozgástérrel rendelkezik-e valamely tagállam illetékes intézménye az alaprendelet 13. cikkének (1) bekezdésében szereplő „tevékenységének jelentős részét” kifejezés tekintetében, és ha igen, milyen mértékben?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló, 2004. április 29-i 883/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet

A szociális biztonsági rendszerek koordinálásáról szóló 883/2004/EK rendelet végrehajtására vonatkozó eljárás megállapításáról szóló, 2009. szeptember 16-i 987/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet

A hivatkozott nemzeti jogszabályi rendelkezések

Nincsenek

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 A felperes 2016-ban Hollandiában rendelkezett lakóhellyel. 2016. február 4. és 2016. december 31. között egy Hollandiában bejegyzett belvízi hajón dolgozott. A hajó tulajdonosa és üzemeltetője egy Hollandiában bejegyzett és ott székhellyel rendelkező hajózási társaság. A felperes ebben az időszakban egy liechtensteini munkáltató alkalmazásában állt, és a hajón Belgiumban, Németországban és Hollandiában végzett tevékenységet. A hajónapló szerint a hajó 2016-ban az idő körülbelül 22%-ában Hollandiában hajózott.
- 2 2017. július 25-i levelében a liechtensteini illetékes intézmény a 987/2009 rendelet (a továbbiakban: végrehajtási rendelet) 6. cikke alapján felkérte az alperest, a Raad van bestuur van de Sociale verzekeringsbankot (a társadalombiztosítási intézet igazgatósága, Hollandia), hogy állapítsa meg ideiglenesen, hogy mely szociális biztonsági jogszabályok voltak alkalmazandók a felperesre abban az időszakban, amikor a hajón dolgozott. 2020. március 6-i határozatában az alperes ideiglenesen megállapította, hogy a holland szociális biztonsági jogszabályokat kell alkalmazni.
- 3 A felperes közigazgatási jogorvoslati kérelmet nyújtott be az alpereshez e határozattal szemben. Az alperes elutasította a jogorvoslati kérelmet, és ennek során abból indult ki, hogy a felperes a 883/2004 rendelet (a továbbiakban: alaprendelet) 13. cikkének (1) bekezdése értelmében véve Hollandiában végezte tevékenységének jelentős részét. Ezzel összefüggésben figyelembe vette, hogy a hajónaplóból kitűnik, hogy a hajó 2016-ban az idő körülbelül 22%-ában, 2013-ban szintén az idő 22%-ában, 2014-ben pedig az idő 24%-ában Hollandiában hajózott. Az alperes e tekintetben arra is hivatkozott, hogy a felperes Hollandiában rendelkezik lakóhellyel, hogy a hajó Hollandiában van bejegyezve, és hogy a hajó tulajdonosa és üzemeltetője Hollandiában rendelkezik székhellyel.
- 4 Miután a Rechtbank (bíróság, Hollandia) elutasította a felperes keresetét, a felperes fellebbezést nyújtott be a Centrale Raad van Beroephez (szociális és közszolgálati fellebbviteli bíróság, Hollandia; a továbbiakban: Centrale Raad [fellebbviteli bíróság]). Ez a bíróság is azt állapította meg, hogy a felperes Hollandiában végezte tevékenységének jelentős részét. Indokolásként a Centrale Raad (fellebbviteli bíróság) kifejtette, hogy az olyan munkavállaló esetében is, aki munkaidejének kevesebb mint 25%-ában dolgozik a lakóhely szerinti tagállamban, lehet abból kiindulni, hogy tevékenységének jelentős részét ebben a tagállamban végzi, ha elegendő egyéb körülmény utal erre. Minél kisebb a munkavállaló valamely tagállamban végzett tevékenységének mértéke, annál több vagy nyomósabb egyéb körülménynek kell emellett szólnia.
- 5 A Centrale Raad (fellebbviteli bíróság) megállapította, hogy az alperes a megtámadott határozatban elegendő okra hivatkozott annak megállapítása során, hogy a felperes a lakóhelye szerinti tagállamban, Hollandiában végezte tevékenységének jelentős részét. Az említett bíróság véleménye szerint az alperes e megállapítás megtételekor figyelembe vehette, hogy a hajó, amelyen a felperes

dolgozott, 2013-ban szintén az idő 22%-ában, 2014-ben pedig az idő 24%-ában Hollandiában hajózott. Az alperes emellett azt is figyelembe vehette, hogy a felperes Hollandiában rendelkezik lakóhellyel, hogy a hajó Hollandiában van bejegyezve, és hogy a hajó tulajdonosa és üzemeltetője Hollandiában rendelkezik székhellyel.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 6 A Centrale Raad (fellebbviteli bíróság) ítéletével szemben a felperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett a kérdést előterjesztő bíróság, a Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia legfelsőbb bírósága) elé. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések szempontjából csak az első jogalapja bír jelentőséggel.
- 7 A felperes arra hivatkozik, hogy a Centrale Raad (fellebbviteli bíróság) tévesen alkalmazta az alaprendelet 13. cikkét és a végrehajtási rendelet 14. cikkének (8) bekezdését annak megállapításakor, hogy tevékenységének jelentős részét Hollandiában végezte. A felperes ezzel összefüggésben kifejti, hogy a Centrale Raad (fellebbviteli bíróság) által figyelembe vett körülmények nem bírnak jelentőséggel annak értékelése szempontjából, hogy Hollandiában végezte-e tevékenységének jelentős részét. Úgy véli továbbá, hogy a Centrale Raad (fellebbviteli bíróság) tévesen nem vette figyelembe, hogy munkáltatója Liechtensteinben rendelkezik székhellyel, és hogy nem Hollandiában, hanem Belgiumban lépett a hajó fedélzetére, és ott hagyta el a hajót.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 8 A kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy a végrehajtási rendelet 14. cikkének (8) bekezdése szerint az alaprendelet 13. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében vett, a „[...] tevékenység lényeges [helyesen: jelentős] része” kifejezést úgy kell értelmezni, hogy a tevékenység mennyiségileg jelentős részéről kell szónak lennie, anélkül, hogy szükségszerűen a tevékenység főbb részéről lenne szó. A végrehajtási rendelet 14. cikkének (8) bekezdése szerint azt, hogy a tevékenységek jelentős része egy adott tagállamban zajlik-e, munkavállalói tevékenység esetén a munkaidő és/vagy a díjazás mint iránymutató jellegű ismérvek alapján kell értékelni. Ha ezen ismérvek alapján 25%-nál kisebb arányú megfelelés állapítható meg, az az említett rendelkezés szerint azt jelzi, hogy a tevékenységek jelentős része nem az adott tagállamban folyik.
- 9 A „mede” [„többek között”; csak a holland nyelvi változatban szerepel, a szónak nincs megfelelője a rendelkezés magyar nyelvi változatában], az „iránymutató jellegű ismérvek” és a „jelzi” kifejezéseknek a végrehajtási rendelet 14. cikkének (8) bekezdésében való használatából következik, hogy amennyiben a munkaidő és/vagy a díjazás kevesebb mint 25%-a kapcsolódik a lakóhely szerinti tagállamhoz, úgy fennáll a lehetősége annak, hogy az átfogó értékelés keretében egyéb körülmények alapján mégiscsak azt kell feltételezni, hogy az e tagállamban

végzett tevékenység az érintett személy tevékenysége egészének jelentős részét képezi.

- 10 Először is, felmerül a kérdés, hogy milyen körülmények bírnak jelentőséggel annak meghatározása szempontjából, hogy a lakóhelyük szerinti tagállamban tevékenységük kevesebb mint 25%-át végző munkavállalók esetében ennek ellenére abból lehet kiindulni, hogy e tagállamban végzik tevékenységük jelentős részét. Másodsor, az sem egyértelmű, hogy milyen időszak szempontjából kell elvégezni ezt az értékelést.
- 11 A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint a jelen ügyben nem tartozik a releváns körülmények közé a díjazás. Még ha voltak is különbségek a díjazásban, a felek nem hivatkoztak erre az ismérvre. Nem egyértelmű azonban, hogy mely ismérvek bírnak jelentőséggel. A végrehajtási rendelet csak azt írja elő, hogy a tevékenység esetleges jelentős jellegét „többek között” a munkaidő és/vagy a díjazás mint iránymutató jellegű ismérvek alapján kell megállapítani, anélkül, hogy meghatározná, hogy milyen további körülmények játszhatnak szerepet.
- 12 A kérdést előterjesztő bíróság hajlik arra, hogy azt a következtetést vonja le a végrehajtási rendelet [14]. cikkének (8) bekezdésében szereplő azon megfogalmazásból, hogy a tevékenység lakóhely szerinti tagállamban végzett részének „mennyiségileg jelentős[nek]” kell lennie, hogy a munkaidő és/vagy a díjazás mellett figyelembe veendő egyéb körülményeknek i. közvetlen kapcsolatban kell állniuk a tevékenység végzésével, ii. utalniuk kell a tevékenység végzésének helyére, és iii. olyan körülményeknek kell lenniük, amelyekből mennyiségi szempontból következtetéseket lehet levonni arra vonatkozóan, hogy a lakóhely szerinti tagállamban végzett tevékenység mekkora súllyal bír az érintett személy tevékenységének egészéhez képest.
- 13 A kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy a Centrale Raad (fellebbviteli bíróság) által az értékelésének alapjául vett körülmények jelentőséggel bírnak-e egyáltalán e tekintetben. Olyan körülményekről van ugyanis szó, amelyek nem állnak közvetlen kapcsolatban a tevékenység végzésével. Azokból sem a tevékenység végzésének helyét, sem pedig azt illetően nem derül ki semmi, hogy a lakóhely szerinti tagállamban végzett tevékenység mennyiségileg mekkora súllyal bír a tevékenység egészéhez képest.
- 14 Magától értetődik, hogy a hajó bejegyzésének helye, valamint a hajó tulajdonosának és üzemeltetőjének székhelye nem áll kapcsolatban a tevékenységgel. Úgy tűnik, hogy ugyanez a helyzet azon hely tekintetében is, ahol a hajó más években – amikor a felperes még nem dolgozott a hajón – hajózott (lásd a lenti 15–18. pontot is). Mivel az [alaprendelet] 13. cikkének (1) bekezdése fogalmilag olyan munkavállalóra vonatkozik, aki tevékenységének egy részét a lakóhelye szerinti tagállamban végzi, a kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint a lakóhely szerinti tagállam ismérve sem bír jelentőséggel. A felperes ezenkívül még a munkáltató székhelyére és arra a helyre hivatkozott, ahol a hajó

fedélzetére lép, és ahol elhagyja azt. Az első ismerv egyáltalán nem áll kapcsolatban a tevékenységgel, a második ismervből pedig semmi nem derül ki a lakóhely szerint tagállamban végzett tevékenység mennyiségi súlyát illetően. Tekintve, hogy sem az alap-, sem a végrehajtási rendelet szövege és rendszere, sem pedig a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem szolgál elegendő támponttal a jelentőséggel bíró ismérvek tekintetében, a kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatalra terjeszti elő az első két kérdést.

- 15 A második kérdéskört, nevezetesen azt illetően, hogy milyen időszak bír jelentőséggel annak vizsgálata szempontjából, hogy a felperes Hollandiában végezte-e tevékenységének jelentős részét, a kérdést előterjesztő bíróság több lehetőséget is figyelembe vesz. Mivel Hollandiában naptári évenként kell fizetni a szociális biztonsági járulékot, adott esetben az érintett naptári év vehető kiindulási pontként. Ez azonban azzal a hátránnyal jár, hogy a nemzeti joghoz kapcsolódik, ami eltérő módszerekhez vezethet az érintett tagállamok között. Az azon időszak szempontjából történő értékelés is elképzelhető lehet, amelynek során a munkavállaló munkaviszonya változatlan, amely időszak egy évnél hosszabb vagy akár rövidebb is lehet. Ebben az összefüggésben szintén újból felmerül a kérdés, hogy olyan időszakokra vonatkozó körülmények is figyelembe vehetők-e, amelyekben a munkavállaló a hajón nem munkaviszony keretében végzett tevékenységet (lásd a fenti 14. pontot).
- 16 A kérdést előterjesztő bíróság magyarázatként rámutat arra, hogy a végrehajtási rendelet 14. cikkének (10) bekezdéséből kitűnik, hogy az alkalmazandó jogszabályok meghatározásához a következő 12 naptári hónapra előre jelzett helyzetet is figyelembe kell venni. A végrehajtási rendelet azonban nem határozza meg e tekintetben, hogy mikor kezdődik ez a 12 hónapos időszak.
- 17 A múltbeli helyzetről ezzel szemben hallgat a végrehajtási rendelet. Az Európai Unióban (EU), az Európai Gazdasági Térségben (EGT) és Svájcban alkalmazandó jogszabályokról szóló 2013. decemberi gyakorlati útmutató (a továbbiakban: gyakorlati útmutató) [29. és 30.] oldalán a szociális biztonsági rendszerek koordinációjával foglalkozó igazgatási bizottság (a továbbiakban: igazgatási bizottság) kifejti, hogy a múltbeli tevékenység is a jövőbeli magatartás megbízható mutatója. A gyakorlati útmutató szerint – amikor a határozat nem alapítható tervezett munkavégzési mintákra vagy szolgálati beosztásra – ésszerű, ha áttekintik az előző 12 havi helyzetet, és felhasználják az eredményt az érdemi tevékenység értékeléséhez. Az igazgatási bizottság ezen álláspontja azonban nem döntő jelentőségű. E bizottság gyakorlati útmutatóban kifejtett nézeteit állásfoglalásnak kell tekinteni. Azok hasznos támpontul szolgálhatnak az alap- és a végrehajtási rendelet értelmezése során, nem érintik azonban az e rendeletekben foglalt rendelkezések tartalmának értékelésére vonatkozó bírósági hatásköröket (lásd: 1967. december 5-i Van der Vecht ítélet, 19/67, EU:C:1967:49; 2019. május 8-i SF ítélet, C-631/17, EU:C:2019:381, 41. pont).
- 18 A jelen ügyben a Centrale Raad (fellebbviteli bíróság) a 2012-ben és 2013-ban, tehát több mint 12 hónappal a tevékenység megkezdése előtt fennálló helyzetet

vette figyelembe, ami ennél fogva ellentétes az igazgatási bizottság álláspontjával és a végrehajtási rendeletben foglalt szabályozással. A kérdést előterjesztő bíróság véleménye szerint egyfelől kézenfekvő lehet a tevékenység esetében a korábbi években tapasztalható tendencia figyelembevétele, ez az érv azonban csak akkor tűnik elfogadhatónak, ha az érintett munkavállaló már az említett korábbi években is végezte ezt a tevékenységet. Másfelől az a körülmény, hogy sem az alap-, sem a végrehajtási rendelet nem tartalmaz arra utaló támpontokat, hogy figyelembe kell venni a múltbeli helyzetet, ennek mellőzését indokolja. Ez különösen így van egy több évvel ezelőtt fennállt helyzet esetében, és még inkább akkor, ha a munkavállaló munkaviszonya akkoriban még nem állt fenn. Mivel a mérlegelés során sem az alap-, sem a végrehajtási rendelet szövege és rendszere, sem pedig a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem szolgál elegendő támponttal, a kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatalra terjeszti elő a harmadik kérdést.

- 19 A kérdést előterjesztő bíróság arra is választ keres, hogy milyen mérlegelési mozgástérrel rendelkezik az illetékes intézmény annak megállapítása során, hogy valamely munkavállaló a szóban forgó szociális biztonsági jogszabályok hatálya alá tartozik, mert tevékenységének jelentős részét a lakóhely szerinti tagállamban végzi. Ha valamely bíróságnak döntenie kell e megállapítás tárgyában, felmerül a kérdés, hogy teljes körű saját álláspontot kell-e kialakítania ezzel kapcsolatban, és szükség esetén helyettesítenie kell-e azzal az illetékes intézmény álláspontját, vagy pedig bizonyos mérlegelési mozgástérrel kell-e biztosítani az említett intézmény számára.
- 20 Úgy tűnik, hogy a Centrale Raad (fellebbviteli bíróság) azt az álláspontot képviseli, hogy az illetékes intézmény ilyen mérlegelési mozgástérrel rendelkezik. Az igazgatási bizottság azt írja a gyakorlati útmutató 3[2]. oldalán a közúti szállítással kapcsolatban, hogy az alkalmazandó jogszabályok meghatározását feladatuk kapó kijelölt intézmények az alap- és a végrehajtási rendeletben, valamint az ebben az útmutatóban leírtakon kívül más mérőszámokat is használhatnak, amelyeket megfelelőbbnek tartanak az általuk vizsgált konkrét helyzetben. Ez a kijelölt intézmények mérlegelési mozgástérére tűnik utalni. Ez a magyarázat természetesen nem döntő, egyrészt mert az igazgatási bizottság véleményének nincs kötelező jogi ereje, másrészt pedig mert az e szakaszban szereplő „kijelölt intézmények” kifejezés adott esetben arra a bíróságra is vonatkozhat, amelynek valamely tagállam illetékes intézménye álláspontjának jogszerűségéről kell döntenie.
- 21 Az illetékes intézményt megillető mérlegelési mozgástér fennállásának megállapítása ellen szól, hogy a „tevékenység jelentős része” kifejezés olyan jogi fogalom, amely alkalmas arra, hogy a bíróságok anélkül alkalmazzák valamely konkrét esetben, hogy mérlegelési mozgástérrel kellene biztosítani valamely közigazgatási hatóság számára. Az illetékes intézményt megillető mérlegelési mozgástér fennállásának megállapítása ezenkívül ahhoz vezet, hogy a különböző érintett tagállamok illetékes intézményei nagyobb valószínűséggel jutnak ugyanazon tényállás tekintetében eltérő következtetésekre az alkalmazandó jogszabályokat illetően, jóllehet az alaprendelet éppen azt hivatott biztosítani,

hogy az e rendelet hatálya alá tartozó személyekre csak egy tagállam szociális biztonsági jogszabályai legyenek alkalmazandók (az alaprendelet 11. cikkének (1) bekezdése).

- 22 Mivel sem az alap-, sem a végrehajtási rendelet szövege és rendszere, sem pedig a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem szolgál elegendő támponttal az esetleges mérlegelési mozgástér tekintetében, a kérdést előterjesztő bíróság előzetes döntéshozatalra terjeszti elő a negyedik kérdést.

MUNKADOKUMENTUM